

Predmet C-771/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

19. prosinca 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

17. listopada 2022.

Tužitelj:

Bundesarbeitskammer

Tuženik:

HDI Global SE

[omissis]

REPUBLIKA AUSTRIJA

BEZIRKSGERICHT FÜR HANDELSSACHEN WIEN (OPĆINSKI
TRGOVAČKI SUD U BEČU, AUSTRIJA) [omissis]

RJEŠENJE

PREDMET:

Tužitelj

[omissis]

Bundesarbeitskammer (Savezna komora rada, Austrija)

[omissis]

1040 Beč

[omissis]

Tuženik

[omissis]

HDI Global SE

[omissis]

[omissis]

[omissis]

30659 Hannover

[omissis]

Zbog:

iznosa od 4500,00 eura, uvećanog za kamate i troškove

I.

Sudu Europske unije upućuju se u skladu s člankom 267. UFEU-a (Ugovor o funkcioniranju Europske unije) sljedeća prethodna pitanja:

1. Treba li članak 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/314/EEZ (Direktiva o putovanjima u paket aranžmanima) tumačiti na način da su plaćanja koja je putnik izvršio organizatoru prije početka putovanja osigurana samo ako do putovanja ne dođe zbog nesolventnosti ili su osigurana i plaćanja izvršena organizatoru prije pokretanja postupka u slučaju nesolventnosti ako putnik prije nastupanja nesolventnosti raskine ugovor zbog izvanrednih okolnosti u smislu članka 12. navedene Direktive 2015/2302?
2. Treba li članak 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/314/EEZ (Direktiva o putovanjima u paket aranžmanima) tumačiti na način da su plaćanja koja je putnik izvršio organizatoru prije početka putovanja osigurana ako putnik još prije nastupanja nesolventnosti raskine ugovor o putovanju zbog izvanrednih okolnosti u smislu članka 12. navedene Direktive [omissis] 2015/2302, ali nesolventnost nastupi tijekom rezerviranog putovanja?
3. Treba li članak 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/314/EEZ (Direktiva o putovanjima u paket aranžmanima) tumačiti na način da su plaćanja koja je putnik izvršio organizatoru prije početka putovanja osigurana ako putnik još prije nastupanja nesolventnosti raskine ugovor o putovanju zbog izvanrednih okolnosti u smislu članka 12. navedene Direktive [omissis] 2015/2302, a nesolventnost organizatora nastupi kao posljedica tih izvanrednih okolnosti?

[omissis]

OBRAZLOŽENJE

Relevantna odredba prava Unije

[1.] Svrha postupka povodom zahtjeva za prethodnu odluku jest pojašnjenje tumačenja sljedeće odredbe Direktive:

- članka 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/314/EEZ (Direktiva o putovanjima u paket aranžmanima).

Činjenice iz glavnog postupka

[2.] Potrošač XY iz Austrije sklopio je 3. ožujka 2020. s društvom Flamenco Sprachreisen GmbH (u daljnjem tekstu: Flamenco), kao organizatorom čije se sjedište također nalazi u Austriji, ugovor o putovanju u paket aranžmanu za putovanje u Las Palmas, Gran Canaria od 3. svibnja 2020. do 2. lipnja 2020.

[3.] Potrošač je cijenu putovanja u iznosu od 2656,00 eura platio u cijelosti 9. ožujka 2020. Potrošač XY otkazao je 16. ožujka 2020. putovanje čiji je organizator bilo društvo Flamenco što je obrazložio vladinom preporukom da se ne izlazi iz kuće, aktualnim upozorenjem razine 6 za putovanja u Španjolsku i njezine susjedne zemlje te produljenjem trajanja njegove civilne službe.

Ugovoreno je pravo na raskid ugovora o putovanju zbog izvanrednih okolnosti te je stoga ono opravdano i nije se ni osporavalo u postupku.

[4.] Nad imovinom društva Flamenco 20. svibnja 2020. otvoren je stečajni postupak [omissis] kod Landesgerichta Linz (Zemaljski sud u Linzu, Austrija). Poslovanje je obustavljeno. Nakon konačne diobe, stečaj je zaključen pravomoćnom odlukom od 9. lipnja 2022. Postotak namirenja stečajnih vjerovnika iznosio je nakon odluke o diobi 51,11 %.

Stečajni upravitelj službeno je 8. lipnja 2020. objavio raskid ugovora o putovanju u paket aranžmanu.

[5.] Prvotuženi, TVA-Tourismusversicherungsagentur GmbH, [omissis] kao društvo nadležno samo za likvidaciju potraživanja, već je ranije izuzet iz postupka zbog nedostatka pasivne legitimacije. Drugotuženi, i sada jedini tuženik HDI Global SE, osiguravatelj je društva Flamenco. Ta su dva društva sklopila ugovor o osiguranju za putovanje u paket aranžmanu u svrhu pokrića rizika u skladu s odredbama članaka 3. do 5. Verordnungs der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen

(Pauschalreiseverordnung) (Uredba savezne ministricе za digitalizaciju i razvoj Austrije kao poslovnog odredišta o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima) (Uredba o putovanjima u paket aranžmanima – PRV) [omissis] (vidjeti pobliže odjeljak 12.).

Mjerodavno pravo Unije

[6.] Usklađivanje zakona i drugih propisa kojima se uređuju ugovori o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima sklopljeni između putnika i trgovaca provodi se raznim direktivama Vijeća odnosno Europskog parlamenta i Vijeća. Zadnje je donesena Direktiva (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/314/EEZ.

[7.] U prethodnoj Direktivi 90/314/EEZ, koja sada više nije na snazi, odnosno njezinim člankom 7., zahtijevalo se u biti da ugovorna stranka (organizator ili prodavatelj) u slučaju insolventnosti osigurava povrat uplaćenog novca i povratak potrošača u domovinu.

[8.] U pogledu članka 7. Direktive Vijeća 90/314/EEZ od 13. lipnja 1990. o putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket aranžmanima već je pokrenuto nekoliko postupaka povodom zahtjeva za prethodnu odluku (vidjeti odjeljak 24. i sljedeće):

- presuda od 14. svibnja 1998. u predmetu C-364/96, Verein für Konsumenteninformation protiv Österreichische Kreditversicherungs AG, ECLI:EU:C:1998:226,
- presuda od 15. lipnja 1999. u predmetu C-140/97, Rechberger i dr. protiv Republike Austrije, ECLI:EU:C:1999:306,
- presuda od 16. veljače 2012. u predmetu C-134/11, Blödel-Pawlik protiv HanseMerkur Reiseversicherung AG, ECLI:EU:C:2012:98,
- rješenje od 16. siječnja 2014. u predmetu C-430/13, Baradics i dr. protiv QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fiöktelepe i Magyar Állam, ECLI:EU:C:2014:32, C-430/13.

[9.] Člankom 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima o kojem je riječ u ovom predmetu uređuje se:

„1. Države članice osiguravaju da organizatori koji imaju poslovni nastan na njihovu državnom području pruže jamčevinu za povrat svih plaćanja izvršenih od strane putnika ili u ime putnika ako se odgovarajuće usluge ne izvršavaju uslijed nesolventnosti organizatora. Ako je u ugovor o putovanju

u paket aranžmanu uključen prijevoz putnika, organizatori pružaju jamčevinu i za repatrijaciju putnika. Može se ponuditi nastavak paket aranžmana.

Organizatori koji nemaju poslovni nastan u državi članici i koji prodaju ili nude na prodaju paket aranžmane u državi članici ili koji na bilo koji način usmjeravaju takve djelatnosti na državu članicu, dužni su pružiti jamčevinu u skladu sa zakonodavstvom te države članice.

2. Jamčevina iz stavka 1. jest djelotvorna i pokriva razumno predvidive troškove. Ona pokriva iznose plaćanja izvršenih od strane putnika ili u ime putnika u vezi s paket aranžmanima, uzimajući u obzir duljinu razdoblja između predujmova i završnih plaćanja i završetka paket aranžmana, kao i procijenjeni trošak repatrijacija u slučaju nesolventnosti organizatora.

3. Zaštitom u slučaju nesolventnosti koju pruža organizator koriste se putnici bez obzira na njihovo mjesto prebivališta, mjesto polaska ili na to gdje je paket aranžman prodan i neovisno o tome u kojoj se državi članici nalazi subjekt nadležan za nesolventnost.

4. Ako na izvršenje paket aranžmana utječe nesolventnost organizatora, jamčevina je dostupna besplatno radi osiguranja repatrijacija i, prema potrebi, radi financiranja smještaja prije repatrijacije.

5. Za usluge putovanja koje nisu izvršene, povrati se pružaju bez nepotrebnog odgađanja nakon zahtjeva putnika.”

[10.] Koliko je vidljivo, ne postoje novije odluke Suda o članku 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima.

Mjerodavno nacionalno pravo

[11.] Članak 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima u Austriji je u biti prenesen člankom 3. Uredbe savezne ministricе za digitalizaciju i razvoj Austrije kao poslovnog odredišta o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima) (Uredba o putovanjima u paket aranžmanima) (u daljnjem tekstu: PRV) [omissis].

[12.] Članak 3. PRV-a od tada je nepromijenjen i glasi:

„Članak 3. 1. Osobe ovlaštene za pružanje usluga putnih aranžmana osiguravaju da se putniku vrate

I. već izvršena plaćanja (predujmovi i plaćanja preostalih iznosa) ako se usluge putnih aranžmana ne izvršavaju u cijelosti ili djelomično zbog nesolventnosti

osobe ovlaštene za pružanje usluga putnih aranžmana ili ako pružatelj usluge zahtijeva od putnika da plati te usluge,

1. nužni troškovi repatrijacije i, ako je to potrebno, troškovi smještaja prije repatrijacije koji su nastali kao posljedica nesolventnosti organizatora ili, u slučaju odgovornosti za prijevoz putnika, prodavatelja povezanih putnih aranžmana, i
2. eventualno, nužni troškovi za nastavak paket aranžmana ili omogućenih povezanih putnih aranžmana. [...]"

[13.] Članak 12. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima u Austriji je prenesen člankom 10. Bundesgesetzes über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Pauschalreisegesetz) (Savezni zakon o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima) (Zakon o putovanjima u paket aranžmanima) (u daljnjem tekstu: PRG) [omissis].

[14.] Članak 10. PRG-a glasi:

„Članak 10.

1. Putnik može prije početka paket aranžmana u bilo kojem trenutku bez navođenja razloga raskinuti ugovor o putovanju u paket aranžmanu. Ako putnik raskine ugovor o putovanju u paket aranžmanu na temelju ovog stavka, putnik može biti dužan organizatoru platiti primjerenu odštetu koju se može opravdati. Ugovorom o putovanju u paket aranžmanu mogu se utvrditi razumne standardne odštete koje se temelje na razdoblju između raskida ugovora i predviđenog početka paket aranžmana i očekivanim uštedama troškova te prihodu od pružanja usluga putovanja drugom korisniku. Ako standardna odšteta nije određena ugovorom, iznos odštete odgovara cijeni paket aranžmana umanjenoj za uštede troškova i prihod od pružanja usluga putovanja drugom korisniku. Na zahtjev putnika organizator pruža obrazloženje za iznos odštete.

2. Neovisno o pravu na raskid ugovora iz stavka 1., putnik može raskinuti ugovor o putovanju u paket aranžmanu prije početka paket aranžmana bez plaćanja bilo kakve odštete u slučaju izvanrednih okolnosti koje se nisu mogle izbjeći, a koje su nastupile na odredištu ili u njegovoj neposrednoj blizini i koje znatno utječu na izvršenje paket aranžmana ili koje znatno utječu na prijevoz putnika na odredište. U slučaju da putnik raskine ugovor o putovanju u paket aranžmanu u skladu s ovim stavkom, ima pravo na puni povrat svih plaćanja izvršenih za paket aranžman, ali nema pravo na dodatnu odštetu.

[...]

4. U slučaju raskida ugovora u skladu s prethodnim stavcima, organizator je putniku dužan vratiti sve iznose koje je putnik platio ili su plaćeni u putnikovo ime za paket aranžman, a u slučaju raskida ugovora u skladu sa stavkom 1. iznose umanjene za iznos odštete u skladu s odredbom tog stavka, bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije u roku od 14 dana nakon primitka izjave o raskidu ugovora.”

Prvo prethodno pitanje

[15.] To pitanje relevantno je za ovaj postupak jer je potrošač raskinuo ugovor o putovanju prije početka putovanja, a organizatori su naknadno postali nesolventni.

[16.] Tužitelj smatra da iz zaštitne svrhe članka 17. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima proizlazi da putniku i u tim slučajevima pripada pravo obuhvaćeno zaštitom u slučaju nesolventnosti. To se osobito može izvesti iz uvodne izjave 39., na temelju teksta koji glasi: „imaju punu zaštitu”. Zbog toga ne bi trebala biti relevantna uzročno-posljedična veza. Kada bi putnik raskinuo ugovor, primjerice, zbog izvjesne nesolventnosti o kojoj je saznao iz medija, taj slučaj ne bi bio obuhvaćen zaštitom u slučaju nesolventnosti.

[17.] Tuženik smatra da se to pitanje može riješiti isključivo na razini nacionalnog prava. Nadalje, tekst Direktive ide u prilog uzročno-posljedičnoj vezi. Dakle, nesolventnost mora biti uzrok neizvršenja ili lošeg izvršenja usluge putnog aranžmana.

[18.] I tekst nacionalnog pravnog pravila i pravila prava Unije upućuje na uzročno-posljedičnu vezu zbog veznika „ako”, odnosno prijedloga „uslijed”, iz čega proizlazi da prava na povrat zbog raskida ugovora prije nastupanja nesolventnosti nisu obuhvaćena zaštitom u slučaju nesolventnosti. Međutim, to se opovrgava uvodnom izjavom 39. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, koja u ulomcima glasi: „Države članice trebale bi osigurati da putnici koji kupuju paket aranžman imaju punu zaštitu u slučaju nesolventnosti organizatora. Države članice [...] trebale bi osigurati da oni, u slučaju nesolventnosti organizatora, pruže jamčevinu za povrat svih plaćanja izvršenih od strane putnika ili u ime putnika te za repatrijaciju putnika [...]”. To stajalište potkrepljuje visoka razina zaštite potrošača u Uniji (članak 114. stavak 3. i članak 169. UFEU-a te članak 38. Povelje Europske unije o temeljnim pravima).

[19.] Pitanje opsega zaštite u slučaju nesolventnosti već se razmatralo na radionici koju je Komisija održala s državama članicama [omissis]. S jedne strane, Komisija smatra da zakonodavčeva namjera nije bila ograničiti jamstvo promjenom teksta [omissis]. U članku 7. Direktive Vijeća 90/314/EEZ od 13. lipnja 1990. o putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket aranžmanima još se upotrebljavao izraz „u slučaju nesolventnosti”, dok članak 17. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima glasi „ako se odgovarajuće usluge ne izvršavaju uslijed nesolventnosti organizatora”. S druge

strane, Komisija smatra da izričito ne bi trebalo postojati nikakvo pravo ako je ugovor raskinut prije nastupanja nesolventnosti [omissis].

[20.] Sud je već u pogledu pravne situacije koja se temeljila na prethodnim direktivama u presudi od 16. veljače 2012. u predmetu C-134/11, Blödel-Pawlik protiv HanseMerkur Reiseversicherung AG [omissis] utvrdio da je glavni cilj članka 7. Direktive Vijeća 90/314/EEZ od 13. lipnja 1990. o putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket aranžmanima „zajamčiti da je [...] u slučaju nesolventnosti ili stečaja osiguran povrat iznosa koje je on [napomena: potrošač] platio”. Nadalje, presudio je da „[t]o jamstvo [...] nije vezano ni za jedan poseban uvjet u pogledu uzrokâ nesolventnosti organizatora” (op. cit. t. 20. i 21.).

[21.] Sud je već 1999. u predmetu C-140/97, Rechberger i dr. protiv Republike Austrije [omissis] utvrdio da se člankom 7. Direktive Vijeća 90/314/EEZ od 13. lipnja 1990. o putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket aranžmanima „propisuje obveza da se osigura da putnik koji putuje u paket aranžmanu ima pravo na povrat plaćenih iznosa u slučaju nesolventnosti ili stečaja organizatora [...]”.

[22.] Međutim, Sud je u presudi od 14. svibnja 1998. u predmetu C-364/96, Verein für Konsumenteninformation protiv Österreichische Kreditversicherungs AG [omissis] smatrao da se „cilj članka 7. Direktive [napomena: Direktive Vijeća 90/314/EEZ od 13. lipnja 1990.] odražava u zaštiti potrošača od rizika koji proizlaze iz nesolventnosti ili stečaja organizatora”.

[23.] Stoga je potrebno pojasniti pitanje o tumačenju jesu li prava na povrat, koja se temelje na raskidu ugovora o putovanju u paket aranžmanu do kojeg je došlo prije nego što je nastupila nesolventnost, obuhvaćena zaštitom u slučaju nesolventnosti koja je nastupila naknadno. Drugim riječima, valja pojasniti mora li postojati uzročno-posljedična veza između nesolventnosti i neizvršenja ili lošeg izvršenja usluge putnog aranžmana.

Drugo prethodno pitanje

[24.] To pitanje relevantno je u slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje jer je u ovom slučaju postupak u slučaju nesolventnosti otvoren tijekom redovnog razdoblja putovanja.

[25.] U kontekstu europskog koncepta zaštite potrošača nije svrsishodna činjenica da potrošač u takvom slučaju može ostvariti pravo u okviru zaštite u slučaju nesolventnosti da je krenuo na putovanje, ali ne i u slučaju kad opravdano odustane od putovanja.

[26.] Stoga treba pojasniti pitanje o tumačenju postoji li u takvom slučaju pravo na isplatu povrata u okviru zaštite u slučaju nesolventnosti.

Treće prethodno pitanje

[27.] To pitanje relevantno je u slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje jer je razlog raskida ugovora, a posredno i nesolventnosti, ista izvanredna okolnost, odnosno pandemija bolesti COVID-19. Društvo Flamenco postalo je nesolventno zbog velikog broja raskida ugovora uslijed pandemije.

[28.] Tužitelj smatra da bi se u tom slučaju obezvrijedilo potrošačevo pravo na raskid ugovora u skladu s člankom 12. Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima jer se putnik u slučaju nesolventnosti zbog izvanrednih okolnosti mora pribojavati da neće biti zaštićen. Što su izvanredne okolnosti ozbiljnije, to je veći rizik od nesolventnosti za organizatora. Ako je do nesolventnosti i do raskida ugovora došlo zbog iste izvanredne okolnosti, s potrošačeva bi stajališta bilo pametnije ne iskoristiti pravo na raskid ugovora i pričekati da nastupi nesolventnost.

[29.] Stoga treba pojasniti pitanje o tumačenju jesu li prava na povrat obuhvaćena zaštitom u slučaju nesolventnosti barem u slučaju neizravne povezanosti između raskida ugovora i nesolventnosti organizatora, koja je neizravna zbog toga što su oba događaja posljedica iste izvanredne okolnosti.

[omissis]

Beč, 17. listopada 2022.

[omissis]